

OGUZCA OLMAYAN TÜRK LEHÇELERİNDEKİ OĞUZCA UNSURLAR VE BUNLARA TEORİK BİR YAKLAŞIM*

Gürer GÜLSEVİN**

ÖZET

Günümüzde Oğuzcanın lehçeleri ile Oğuzca olmayan lehçeler arasında belirli bazı farklılıklar vardır (Oğuzca *gizle-* = Diğer lehçelerde *yaşur-/caşır-/jasır-*, vs.). Bununla birlikte, Oğuzcayı karakterize eden özelliklerden bazıları, Oğuzca olmayan birkaç lehçede de karşımıza çıkmaktadır. Bu bildiride öncelikle Oğuzca unsurun ne demek olduğu, hangi özelliklere Oğuzca özellik denilebileceği gibi sorulara cevap aranacaktır. Daha sonra da Oğuzca olmayan tarihî ve yaşayan Türk lehçelerinde rastlanan Oğuzca unsurlar üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oğuzca unsurlar, Türk lehçeleri.

OGHUZ ELEMENTS IN NON-OGHUZ DIALECTS AND A THEORETICAL APPROACH TO THEM

ABSTRACT

There are certain differences between the Oghuz dialects and the non-Oghuz ones (Oghuz *gizle-* = *yaşur-/caşır-/jasır-*, etc. in other dialects). We can, however, see some of the features that characterize Oghuz in several non-Oghuz dialects. In this study, we will try to explain what Oghuz elements are, and which features can be regarded as Oghuz. Then, we will focus on the Oghuz elements in the non-Oghuz ancient and current Turkic dialects.

Key Words: Oghuz elements, Turkic dialects.

---

* Bu metin, I. Büyük Türk Dili Kurultayı'nda sunulan "Oğuzca Olmayan Türk Lehçelerindeki Oğuzca Unsurlar Ve Bunlara Teorik Bir Yaklaşım" (Başkent Üniversitesi, 26-27 Eylül 2006 Ankara) başlıklı bildirinin düzenlenmiş şeklidir.

**Prof.Dr., Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü,
gurergulsevin@gmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*
Volume 5/1 Winter 2010

Türk dilinin, Avrasya'nın çeşitli yerlerinde yaşayan pek çok diyalekti vardır. Bu diyalektler dilciler tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Genel ortaklıklar da dikkate alınınca, Türk dilinin şu ana dallarından bahsedilebilir: 1. Oğuz grubu, 2. Kıpçak Grubu, 3. Karluk Grubu, 4. Kuzey-Doğu Grubu, 5. Çuvaşça.

Çuvaşça, en eski dönemde ortak Türk dilinden ayrılmış olan LİR grubunun günümüzdeki temsilcisidir. Bu çalışmada Çuvaşçayı değerlendirmelere katmadık. Başka bir çalışmada müstakil olarak değerlendireceğiz.

Oğuzlar ise, Türk dilinde en geniş alana ve nüfusa sahip olan gruptur. Sadece konuşma dili olan bazı diyalektler, XX. yüzyılın başlarında, Sovyetler Birliği döneminde ayrı ayrı yazı dilleri haline getirilmişlerdir. XV. yüzyılda, şimdi yazı dili haline getirilmiş bu diyalektlerin edebî eserlerine rastlamıyoruz. XV. yüzyılda Doğu'da Çağatayca, Batı'da da Oğuzca kendi bölgelerindeki bütün Türk halklarının yazı dili durumunda idi. Başlangıcından XI. yüzyıla kadar ise, sadece tek bir kol halinde ortak yazı dilimiz vardı. Bu da, VIII. yüzyıldan kalan bengü taşları ile tanıdığımız Köktürkçedir.

VIII. yüzyılda çok farklı diyalektleri konuşan Türk halkları olmasına rağmen, hepsinin anlayıp kullandığı bir ortak edebî yazı diline Köktürk devleti sahipti. Bu ortak yazı dili şekillenirken, elbette, o dönemdeki diyalektlerin de bazı özelliklerini de bünyesine almıştı. Gerek Oğuz, gerekse Kıpçak lehçelerinin bu ortak edebî yazı diline verdiği unsurlar bilim adamlarınca birer birer incelenmekte ve değerlendirilmektedir.

Köktürkçedeki Oğuzca unsurları 1972 yılında Z. Korkmaz bir bildirisinde değerlendirmişti (KORKMAZ 1972). Ancak, o makalenin yazılmasından sonra geçen 34 yıl zarfında, Eski Türkçe ve Türk dilinin lehçeleri üzerinde yapılan çalışmaların katlanarak artması sonucunda yeni bilgilere de ulaşıldı. Oğuz lehçelerinden Halaççanın ayrıntılı olarak işlenmesi (DOERFER 1977; DOERFER-TEZCAN 1980), Kaşgay (ÇELİK 1998), Horasani (HEYET 1998), Ebi Verdi (TUNA 1984) gibi Oğuz diyalektlerine ait metin ve sözlüklerin araştırmacıların hizmetine sunulmasıyla, yeni malzemelere sahip olduk. G. Gülsevin 2004 yılında, daha önce gösterilenlere eklemeler yaparak 4 fonetik, 8 morfolojik, 4 leksik olmak üzere 16 unsuru Oğuzca olarak gösterdi (GÜLSEVİN 2004). Eski Türkçedeki Kazakça kelime ve deyimler ise, Ş. Bolatova ve O. K. Kayra tarafından işlendi (BOLATOVA-KAYRA 1995). A. Bican Ercilasun, Köktürk yazıtlarının dili ile Tatarçayı karşılaştırdı (ERCİLASUN 1996).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Oğuz lehçesinin ilk olarak XII. yüzyıldan sonra Anadolu sahasında bir edebî yazı dili olduğunu bilmekteyiz. Bu dönemden önceki Oğuzca'yı ise, Oğuzca olarak yazılmış kaynaklardan izleyememekteyiz. Karanlık dönem diyebileceğimiz Eski Oğuzcanın özelliklerini, XI. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut Divanu Lügati't-Türk adlı eserinde bulmaktayız (KORKMAZ 1973). Eski Türkçe yazı dili, Orta Asya'da Karahanlıcadan sonra Harezmi ve Çağatay edebî yazı dilleri kanalıyla XX. yüzyıla kadar devam etmiştir.

Biz bu bildirimizde, Oğuzca olmayan tarihî ve yaşayan diyalektlerde rastlanan Oğuzca unsurlar üzerinde duracağız.

Oğuzca Unsur nedir? Hangi özellikler Oğuzcadır denilebilir?

Sadece Oğuz diyalektlerinde kullanılmış ya da kullanılmakta olan bir unsurun, ilk bakışta, Oğuzca olabileceği düşünülebilir. Ancak, bunun da kendi içinde sorunları vardır. Çünkü, günümüzde sadece Oğuzcada bulunan unsurlar, çeşitli tiplerde karşımıza çıkar. Bunlara da ayrı ayrı yaklaşmak ve açıklamalar getirmek gerekir:

1. Oğuzca "*kentü*" / diğerlerinde "*öz*" ya da Oğuzca "*bul-*" / diğerleri "*tap-*" tipindekiler: Bunlar en eski metinlerden itibaren bir arada izleyebildiğimiz kelimelerdir. Bazı Oğuz diyalektlerinde, sonraları Oğuzca olmayan şekiller de kullanılmaya başlamıştır.

2. Türkiye Türkçesinde "*bilgisayar*" / diğerlerinde "*computer*" ya da Türkiye Türkçesinde "*doğa*" / diğerlerinde "*tabiat-tabigat*" tipindekiler: Sadece Oğuzcada görüldüğünü söylediğimiz bu kelimeler, eski dönemlerde yoktu. XX. yüzyılda Anadolu Türkçesinde türetilerek oluşturuldu.

3. Türkiye Türkçesinde "*erdem*" / diğerlerinde "*fazilet-mertlik* vs." ya da Türkiye Türkçesinde "*yanıt*" / diğerlerinde "*cavap, cōp* vs." tipindekiler: Bunlar birinci tiptekiler gibi eski metinlerde karşılaştığımız kelimelerdir. Ama, daha sonra Türk dili bunların yerine Arapça ve Farsça gibi yabancı şekilleri aldı ve yaygınlaştırdı. XX. yüzyılda Anadolu'da, dil devriminden sonra tarihî dönemlerde tespit edilen bu tür bazı kelimeler diriltildi ve yazı dilinde tekrar yaygınlaştırıldı.

4. Oğuzca "*dudak-dodak*" / diğerlerinde "*erin-irin*" ya da Oğuzca "*konus-*" / diğerleri "*söyleş-*" tipindekiler: Bunlarda Oğuzca olanlar, Eski Türkçede rastlanmayan bazı şekillerdir. İlerleyen dönemlerde sadece Oğuzca metinlerde görülmeye başladı.

5. Oğuzca "*yakala-*" / diğerlerinde "*tut-*", "*karma-*" tipinde olanlar: Bunlar, Oğuzcada sonradan genişletilmiş şekillerdir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Mevcut kelimenin dışında başka türetmelere yeni anlamlar yüklenmiştir.

6. Türkiye Türkçesi “*kışla*” / diğerlerinde “*kazarma*” tipinde olanlar: Özellikle Sovyetler Birliği döneminde, bu ülkede yaşayan Türklerin diline ait bir kelimenin yerine Rusça şeklin yaygınlaşmasıdır.

7. Oğuzca “*ev*” / diğerlerinde “*öy-üy*” ya da Oğuzcada “*ol-*” / diğerlerinde “*bol-*” tipinde olanlar: Bunlar, aynı kelimenin farklı fonetik yapıya bürünmüş şekilleridir.

Yukarıdaki tabloda son dönemlerde üretilenler, tarihî dönemlerden taranıp diriltilenler, sonraki dönemlerde anlam ve şekil değişmesine uğrayanlar farklı kategoriler oluşturabilir. Ama, en eski yazılı belgelerden beri paralelleri ile birlikte yaşayanları (*el/kol; bul-/tap-*, vs.) yorumlamak oldukça güçtür.

Bugün batı Oğuzlarının kullandığı “*bul-*” fiiline karşılık diğer diyalektlerde “*tap-*” şekli yaygındır. En eski yazı dilimiz olan Köktürkçede “*bul-*” şekli tespit edilmektedir. “*tap-*” ise Uygurca metinlerden başlayarak karşımıza çıkar. Yüzylerce yıl, bu iki fiil çeşitli metinlerde kullanılagelmiştir. XIII. yüzyılda Anadolu’da “*bul-*” hakimdi. Anadolu dışında ise bir müddet “*bul-*” ile birlikte “*tap-*” kullanılmış, sonraları “*tap-*” şekli hakim duruma geçmiştir. Bu durum, ilk bakışta şunu düşündürür:

“bul-” Oğuzca, “tap-” ise Oğuzca olmayan şekildir. Daha sonraları Orta Asya’daki diyalektleri (Uygur, Karahanlı, Harezmi, Çağatay) konuşanlar, zamanla eski yazı dilindeki “bul-” fiilini terk edip kendilerine ait olan “tap-” fiilini yazı dillerine taşımışlardır.

Bu, akla en uygun açıklamadır. Ama, şu da düşünülmelidir:

“bul-” Oğuzca değildir. Köktürk yazı dilinde olduğu için, daha sonraları Orta Asya’daki diyalektler peyderpey terk etse de, Anadolu’daki Oğuzlar dillerinde saklamışlardır.

Acaba bu ikinci görüş doğru olabilir mi? Bizce bunun doğru olması mümkün değildir. Çünkü, Oğuzlar X. yüzyıldan itibaren kalabalık gruplar halinde batıya göç etmeye başlamışlardır. Orta Asya’da kalan halklar, VIII. yüzyılda karşımıza çıkan ortak Türk edebî yazı dilini küçük değişikliklerle kullanmaya devam etmişler, batıya gelen Oğuzlar ise, hem kendilerinin bir edebî yazı dili bulunmadığı, hem de Orta Asya’daki edebî yazı dili geleneğinden uzakta kaldıkları için olsa gerek, Arapça ve Farsçayı devlet, din, bilim ve edebîyat dili olarak kullanmayı tercih etmişlerdi. Yani, XIII.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

yüzyılı düşünürsek, Anadolu'ya yerleşmiş olan Oğuzların Orta Asya'daki edebî yazı dili geleneği ile bağlantıları kesilmişti. Konuşmak için kullanılan bir diyalektleri vardı; ama devlet, din, edebîyat dili olarak Farsça ve Arapçayı kullanıyorlardı. VIII. yüzyıldan sonra aradan 500 yıl geçmişti. O dönemlerde Orta Asya'dakilerin bile terk etmeye başladıkları “bul-” fiilini, bütün Anadolu Oğuzlarının 500 yıl öncesini hatırlayıp kullanmaya başlaması düşünülemez. Bunun tam tersi olsa idi, yani Köktürkçedeki şekli Orta Asya'dakiler devam ettirseydi, bunu eski yazı diline bağlılık olarak değerlendirmek mümkün olabilirdi.

Böyle bir çalışmada başlangıç noktamız, her şeye rağmen, yine de yaşayan diyalektlerin karşılaştırılması olmalıdır. Sadece Oğuzcada yaşayan unsurlar belirlenip, bunların özel durumları kendi içlerinde tartışılıp sınıflandırılarak sonuca gidilmelidir.

Bizim Oğuzca unsurlarla ilgili bu bildirimiz, çok daha kapsamlı bir araştırmamızın özeti, tanıtılması niteliğindedir. 10 morfolojik özellikten, burada sadece 3 tanesi üzerinde duracağız. Belirleyebildiğimiz 220 Oğuzca kelimenin ise 25 tanesini listeleyip sadece 8 tanesini inceleyebileceğiz. Daha sonraki çalışmalarımızda hem burada değerlendirmeye almadığımız lehçeleri (Çuvaşça vs.) ayrı ayrı işleyeceğiz, hem de bu bildiriye dahil etmediğimiz 200'den fazla kelime çiftini inceleyeceğiz.

A. ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

1. Tamlayan eki +(n)Ing / +nIng /// Birinci kişi zamirinde +İm / İŋ -nİŋ

Köktürk yazı dilindeki tamlayan eki +(n)Iŋ'dır (*köl tigin+iŋ altunun kümüŋin* KT.GB; *bayırku+nİŋ ak adgırŋ* KT.D.6). Daha sonraki dönemlerde +nIŋ şekli de metinlerde görülmeye başlar. Orta Türkçe döneminde, bu iki şekil, ayrı ayrı yazı dillerini temsil eder. +(n)Iŋ şekli Oğuz yazı dilinde, +nIŋ ise Orta Asya edebî yazı dilinde yaşar. Bugün, de +(n)Iŋ Oğuzlarda, +nIŋ ise Oğuz olmayan lehçelerde yaşamaktadır.

Birinci kişi zamirinin tamlayan eki alması durumunda, ekin sonundaki ünsüz tarihîhi dönemlerde “ŋ”, bugün ise “ŋ” ya da “n”dir. Bu ses, Eski Anadolu Türkçesinde ise “m”olarak görülür: *benüm* (GÜLSEVİN 1977, 26). Harezmi Türkçesi eserlerinden Nehcü'l-Feradis'te de bir Oğuzca unsur olarak benim çekimi görülür: *menim hadislerim* (NF.2-6); *menim éwümge* (NF.270-12). Bu metinde istisnai olarak “ng”li çekim de vardır: *mening üze* (36-7). Bazı tarihî

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

Kıpçakça metinlerde de “*menüm*” şekli vardır (ÖZTOPÇU 2002, 169).

Bugün Oğuzca dışındaki diyalektlerde (Özbek, Kırgız, Kazak, Başkurt, Uygur vs.) “*η/ng*”li şekiller yaşamaktadır. Tatarcada (*minem*) (ÖNER 1998, 141) ve Karaycada (*mienim*) (GÜLSEVİN Selma 2006) “*m*”li çekim görülür.

2. Geçmiş Zaman Sıfat-fiil Eki Olarak –DUK kullanımı:

Geçmiş zaman sıfat-fiil eki olarak günümüz lehçelerinde –**GAn** (> **An**), **-mİş** ve –**DUK** kullanılabilir. –**DUK** eki, Oğuz lehçelerinin karakteristik sıfat-fiil ekidir. –**GAn** ise, Oğuzca olmayan lehçelerde görülür. Oğuz lehçesi olan Türkmencede de Oğuzca olmayan bir unsur olarak –**GAn** ekinin devamı olan –**An** şekli yaygındır.

Bugün sadece Oğuz lehçelerinde işlek olan –**DUK** eki, Köktürk edebî yazı dilinde de çok işlekti: *türük bodun ille-dük ilin içgünü idmiş kaganladuk kaganın yitürü idmiş* KT.D.6-7; *bar-duk yirde edgüg ol erinç* KT.D.24; *inili eçili kıkşürtükün için* KT.D.6. Köktürkçede, olumsuzluk bildiren –**ma-** tabanının üzerinde bu ek getirildiğinde ise, ‘bilinen’ değil, ‘anlatılan/farkına varılan’ geçmiş zamanın üçüncü kişi çekimi yapılmış oluyordu: *anta kirse inisi eçisin teg kılın-maduk erinç* KT.D.5.

Karahanlıca döneminde de yaygın olarak –**DUK** morfemini görürüz: *bilir men bu yanglıg tapug kıldukung / bagırsaklık ol bu mini koldukung* KB.1878. Harezmce döneminde hem –**DUK**, hem de –**GAn** eklerinin kullanıldığı görülür: *kuvvet bérgeñ takı ol turur, hezimet qılğan takı ol turur* NF.32.14. Tarihî Kıpçak metinlerinde de –**GAn**’ın yanı sıra –**DUK** ekinin de kullanıldığı görülür. Çağatayca eserlerde –**GAn** eki yaygın olmasına rağmen, Oğuzca bir unsur olarak –**DUK** ekine de rastlanır: *bu deryâda min ok boldum vefâsız boldukın bilmey* (ŞH.Div.177b.10) (KAYMAZ 2004, 205).

3. Yeterlilik fiili *u-* / *bil-*:

Türk dilinde yeterlilik için *u-*, *bil-* ve *al-* filleri kullanılmaktadır. Köktürkçede olumlularda da olumsuzlarda da *u-* fiili kullanılıyordu: *artat-ı u-daçı* (BK.D.19); *itinü yaratunu u-maduk* (KT.D.10). Kutadgu Bilig’de “*u-*” da vardır, “*bil-*” de vardır: *bu halıg körürde mening bu közüm / negü teg barugay sanga bu özüm* KB.3789; *sanga tegdi kaç kün bu kadgu sakınç / tegümeding işke işing ne erinç* KB.6350; *adırsa ödürse seçe bilse öz / kamug iş içinde yitiğ tutsa köz* KB.329; *kelir kut tuta bilmese sen barır / birür neng yiyü bilmese sen alır* KB.724) (ERCİLASUN 1984, 155-158).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

Daha sonra, Orta Asya Türk edebî yazı dilinde *al-* fiili de kullanılmaya başlanmış ve bugün Oğuzca olmayan lehçelerde bu *al-* fiili standart hâle gelmiştir. Codeks Cumanicus'ta *bil-* ve *al-* bir arada kullanılmıştır. Çağatayca metinlerde ise olumsuzlar için *-a al-ma-/-a bil-me-* şeklleri yaygınlaşmıştır (ECKMANN 1958, 126). Günümüz lehçelerinde (Başkurt, Tatar, Özbek, Kazak, Kırgız, Yeni Uygur) *al-* fiili standart şekil haline gelmiştir (ERCİLASUN 1991, 1027-1122). Günümüzde Köktürkçedeki *u-* filini sadece batı Oğuzları olumsuz çekimlerinde kullanmaktadırlar (*gel-eme-di < kel-e u-ma-di*). Yine Oğuzca yeterlilik şekli olan *bil-* fiili de yaşayan Oğuz lehçelerinde görülür.

B. SÖZ VARLIĞINDAKİ OĞUZCA UNSURLAR

Türk lehçeleri ile ilgili karşılaştırmaların yapıldığı çeşitli yayımlarda, Oğuzca olarak sadece birkaç kelime kullanılmaktadır. 'kendi' (krş. *öz*), *bul-* (krş. *tap-*), *el* (krş. *köl*), gibi. Oğuzca olabilecek sözlerin ayrıntılı bir listesi ise henüz yapılabilmemiş değildir. Biz, bu bildiri için tarihî ve yaşayan diyalektlerimizi karşılaştırdığımızda, 200 kadar kelimenin yalnızca Oğuzcada kullanılmış veya kullanılmakta olduğunu gördük. Bildirimizde bunlardan 8 tanesini değerlendirebileceğiz.

Köktürk edebî yazı diline girmiş olan Oğuzca unsurların, daha sonraki dönemlerde de Oğuzca olmayan diyalektlerde, ortak yazı dilinin malzemesi olarak uzun süre yaşadığı; çeşitli dönemlerde ve bölgelerde bu özelliklerin zamanla yerlerini mahalli diyalektlerin sözlerine bıraktığı anlaşılmaktadır.

Karşılaştırmalar sonucu Oğuzcaya ait olduğu anlaşılan ve Köktürkçede rastlanmayan bazı Oğuzca unsurların ise, daha sonraki dönemlerde, Oğuzların ilişkide buldukları başka Türk diyalektlerine alıntılar olarak girdiği anlaşılmaktadır.

1. *añla-* / *tüşün-* / *uk-* 'anlamak':

Bu anlamda günümüz lehçelerinde iki ayrı kelime tercihi vardır: Oğuz lehçelerinde *añla-* / *anla-* vardır, diğer lehçelerde *tüşün-* şekli yaygındır. Köktürkçede bu anlamda kullanılan yaygın şekil *uk-* fiili idi. *Añla-* da, *tüşün-* de Köktürkçede görülmedi. Ama, Eski Uygurcada *añla-* şekli de kullanılmıştır (US.s.16). Kaşgarlı Mahmut, *añla-* fiilini Oğuzca olarak belirtmiştir: *angladı 'ol sözüğ angladı' "O, sözü anladı." Oğuzca. Başkası da böyledir; anglar-anglamak* (DLT.II.290). S.G. Clauson 13. yüzyıla kadar olan metinlerde *tüşün-* şeklini tespit edememiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

	aŋla- Oğuzca Olan Şekil	tüşün- Oğuzca Olmayan Şekil
Köktürkçe		
Eski Uygurca	aŋla- (EUS.s.16)	
Karahanlı Türkçesi	aŋladı DLT.II.290; KB.4025	
Harezmi Türkçesi	aŋla- NF.227.16	
Çağatay Türkçesi	aŋla- NC.18+/3	
Kıpçak Türkçesi	aŋla- KTS.9	

	anla- Oğuzca Olan Şekil	tüşün- Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	anla-		
Azerbaycan Türkçesi	anla-	başa düş-	
Türkmen Türkçesi		düşün-	
Kazak Türkçesi		tösin-	ugın-
Tatar Türkçesi		töşün-	
Başkurt Türkçesi		töşün-	
Karaçay Türkçesi	aŋla-	tüşün-	
Karay Türkçesi	anla-		
Kırgız Türkçesi	aŋda-	tüşün-	
Özbek Türkçesi		tüşün-	
Uygur Türkçesi	aŋli-	çüşen-	
Yakut Türkçesi			öydö-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

2. bak- / kara- ‘bakmak’

Oğuz diyalektlerinde *bak-*, diğerlerinde *kara-* şekli yaygındır. Köktürk ve Uygur yazı dillerinde rastlanmamıştır. Kaşgarlı Mahmut “*ol manga bakdı (DLT.II.16)*” şeklinde verir. *Kara-* fiilini Ahmet Caferoğlu Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü’nde göstermiştir.

	bak- (Oğuzca Olan Şekil)	kara- (Oğuzca Olmayan Şekil)
Köktürkçe		
Eski Uygurca		kara- EUTS.167
Karahanlı Türkçesi	bak- (DLT.II.16; KB.1857	
Harezmi Türkçesi	bak- NF.21.3	
Çağatay Türkçesi	bak- M.Sek.278; Bab.126.17	
Kıpçak Türkçesi	bak- KTS.222	

	bak- Oğuzca Olan Şekil	kara- Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	bak-		
Azerbaycan Türkçesi	bax-		
Türkmen Türkçesi	bak-		seret-
Kazak Türkçesi		kara-	
Tatar Türkçesi	bak-	kara-	
Başkurt Türkçesi	bak-	kara-	
Karaçay Türkçesi		kara-	
Karay Türkçesi	bak-	kara-	
Kırgız Türkçesi		kara-	tikte-
Özbek Türkçesi	bak-	karä-	
Uygur Türkçesi	bak-	kari-	
Yakut Türkçesi			kör-, tağıs-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Oğuzca olmayan yaşıyan diyalektlerdeki “*bak-*” fiilinin anlamı biraz farklıdır. “*Beslemek, çocuğa ya da hayvanlara bakmak*” gibi bir anlam taşır. Bizideki “*bak-*” karşılığı olarak ise standart şekil “*kara-*” fiilidir. Karaycada görülen “*bak-*” şeklini ise, Baskakov sözlükte “*baksan ba, bakmasan dag*” atasözünde vermiştir (BASKAKOV 1974, 99).

3. *bengze-* / *okşa-* ‘benzemek’

Günümüzde, *benze-/menze-* şekilleri Oğuz diyalektlerinde, *okşa-* ise diğerlerinde yaygındır. Tarihî dönemlerde *bengze-/menze-* ve *okşa-* fiilleri yan yana kullanılabilmiştir.

	benze- (Oğuzca Olan Şekil)	okşa- (Oğuzca Olmayan Şekil)
Köktürkçe		
Eski Uygurca	menze-t- EUTS.129	okşa- EUTS.140
Karahanlı Türkçesi	menze- KB.1649	oxşa- DLT.II.286; KB.I.784
Harezm Türkçesi	menze- NF.53.3	okşa- NF.303.12
Çağatay Türkçesi	menze- M.Sek.484	oxşa- M.Sek.369
Kıpçak Türkçesi	menze- KTS.181	okşa- KTS.204

	benze- Oğuzca Olan Şekil	okşa- Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	benze-		
Azerbaycan Türkçesi	menzä-		
Türkmen Türkçesi	menze-		
Kazak Türkçesi		okşa-	
Tatar Türkçesi		oxşa-	
Başkurt Türkçesi		oxşa-	

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Karaçay Türkçesi		uşa-	
Karay Türkçesi		uşa-	
Kırgız Türkçesi		okşo-	
Özbek Türkçesi		oxşa-	
Uygur Türkçesi		oksi-	
Yakut Türkçesi			maygımä-

4. bul- / tap- ‘bulmak’

Türk diyalektleri arasında denk-çift olarak en tanınmış kelimeler bunlardır Batı Oğuzcasında bugün **bul-** şekli standarttır. Oğuzca olmayan diyalektler ile Azerbaycan ve Türkmen Oğuzcalarında **tap-** şekli yaygındır. Uzak bir grup olmasına rağmen, Yakut Türkçesinde de **bul-** şekli görülür. Köktürkçede bu anlamda, Oğuzca olan **bul-** fiili kullanılmıştır. Daha sonraki dönemlerde yazı dilinde **tap-** kelimesi de bu anlamda karşımıza çıkmaya başlar.

	bul- (Oğuzca Olan Şekil)	tap- (Oğuzca Olmayan Şekil)
Köktürkçe	bul- KT.D.3	
Eski Uygurca	bul- EUTS.52	tap- EUTS.225
Karahanlı Türkçesi	bul- DLT.I.215; KB.818.	tap- DLT.I.425; KB.I.4172
Harezmi Türkçesi	bul- NF.34.4	tap- NF.133.13
Çağatay Türkçesi	bul- NC.20A/9; LD.1889	tap- M.Sek.567; LD.2151
Kıpçak Türkçesi	bul- KTS.37	tap- KTS.262

	bul- Oğuzca Olan Şekil	tap- Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	bul-		
Azerbaycan Türkçesi	bul-	tap-	

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Türkmen Türkçesi		tap-	
Kazak Türkçesi		tap-	
Tatar Türkçesi		tap-	
Başkurt Türkçesi		tap-	
Karaçay Türkçesi		tap-	
Karay Türkçesi	bul-	tap-	
Kırgız Türkçesi		tap-	
Özbek Türkçesi		tap-	
Uygur Türkçesi		tap-	
Yakut Türkçesi	bul-		as-, tiy-

5. kizle- / yaşur- ‘gizlemek’

Kaşgarlı Mahmut, *kiz* kelimesini ‘*kap, kutu, heybe*’ anlamında verir. ‘*kizle-*’ şekli de buradan türetilmiştir. Eski Uygurca metinlerde de geçmiştir. Tarihî ve yaşayan Türk diyalektlerinde, bu anlamda, *gizle-* şeklinin yanı sıra *yaşur-* fiili de çok yaygındır. *Gizle-* fiili Oğuzlarda, *yaşur-* şekli ise Oğuzca olmayan diyalektlerde yaygındır. S.G. Clauson, *kizle-* şeklinin Oğuzca olabileceğini söyler (CLAUSON 1972, 760). Kutadgu Bilig’de yaygın olan şekil *kizle-* fiilidir (37 kez): *kapuğ beklemiş sen yime yol kesip / yüzüñg kizlemiş sen tilin söz basıp* KB.6308. Yusuf Has Hacip bu anlamda 1 kez de *yaşur-* fiilini kullanmıştır. Orta Türkçenin diyalektlerinde de hem *kizle-* hem *yaşur-* şekilleri görülür.

	kizle- (Oğuzca Olan Şekil)	yaşur- (Oğuzca Olmayan Şekil)
Köktürkçe		
Eski Uygurca	kizle- EUTS.113	yaşur- EUTS.290
Karahanlı Türkçesi	kizle- DLT.I.100; KB.I.3232	yaşur- DLT.II.79; KB.I.770
Harezm Türkçesi	kizle- NF.281.8	yaşur- NF.165.5
Çağatay Türkçesi	kizle- M.Sek.302; ; LD.1580	yaşur- M.Sek.184; LD.1580
Kıpçak Türkçesi	kizle- KTS.151	yaşur- KTS.151

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

	kizle- Oğuzca Olan Şekil	YAŞIR- Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	gizle-		
Azerbaycan Türkçesi	gizlä-		
Türkmen Türkçesi	gizle-	yaşır-	
Kazak Türkçesi		jasır-	tıg-
Tatar Türkçesi		yäşir-	
Başkurt Türkçesi		yäşir-	
Karaçay Türkçesi		caşır-	
Karay Türkçesi	kizle-	yaşır-	
Kırgız Türkçesi		caşır-	kat-
Özbek Türkçesi		yäşir-	bekit-
Uygur Türkçesi		yoşur-	tik-
Yakut Türkçesi	kiste-		

6. in- / tüş- ‘inmek

Denk-çift olarak Türk diyalektleri arasından en fazla bilinenlerden biri de bu kelimelerdir. Günümüzde, batı Oğuzcasında bu anlamda *in-* fiili kullanılırken, diğer diyalektlerde *tüş-/düş-* şekli tercih edilmiştir. Köktürkçede *in-* şekli kullanılmıştır. Uygurca döneminden itibaren, tarihî diyalektlerde *tüş-* şekli de kullanılmaya başlanmıştır. Kutadgu Big’de bu anlamda yaygın kullanılan fiil *in-* şeklidir (9 kez): *yaşık yirke indi yüzün kizledi / kalık karşı keldi izin izledi* KB.6211. Yusuf Has Hacip, 1 kez de *tüş-* fiilini bu anlamda kullanmıştır.

	en- / in- (Oğuzca Olan Şekil)	tüş- (Oğuzca Olmayan Şekil)
Köktürkçe	in- KT.D.12; BK.D.11	
Eski Uygurca	in- EUTS.96	tüş- EUTS.259
Karahanlı	in- DLT.II.204;	tüş- DLT.II.81; KB.I.489

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Türkçesi	KB.I.6211	
Harezmi Türkçesi	én- NF.365.13	tüş- NF.415.3
Çağatay Türkçesi	in- M.Sek.353; LD.455	
Kıpçak Türkçesi	in- KTS.111	tüş- KTS.288

	én- / in- Oğuzca Olan Şekil	tüş- Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	in-		
Azerbaycan Türkçesi	en-	tüş-	
Türkmen Türkçesi	in-	tüş-	
Kazak Türkçesi		tüs-	
Tatar Türkçesi		töş-	
Başkurt Türkçesi		töş-	
Karaçay Türkçesi		tüş-	
Karay Türkçesi	én-		
Kırgız Türkçesi		tüş-	
Özbek Türkçesi	in-	tüş-	
Uygur Türkçesi		çüş-	
Yakut Türkçesi		tüs-	

7. yoğurt / katık / ayran ‘yoğurt’

Türk dilinin kelimesi olup Rusça da dahil birçok dile verilen ‘yoğurt’ kelimesi için yaşayan diyalektlerimizde **yoğurt** kelimesinin yanı sıra, **katık** ve **ayran** kelimeleri de kullanılmaktadır. Batı Oğuzcasında **yoğurt** vardır. Azerbaycan Türkçesinde hem **yoğurt** hem de **gatig** kullanılır. Türkmencede ve Oğuzca olmayan diyalektlerde **katık/gatik** şekli yaygındır. Yakutçada ise hem **yoğurt** kelimesinin fonetik karşılığı olan **suorat**, hem de Rusçadaki şekliyle **yoğurt** kelimesi kullanılmaktadır. Tatar ve Başkurtçada da normal şekil olan **katık** kelimesinin yanı sıra **yoğurt** da kullanılır. Eski Uygurcadan itibaren yazılı metinlerde **yoğurt** kelimesine rastlanmaktadır. Kutadgu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Bilig'de **yoğurt** kelimesi 1 kez geçmiştir: *kımız süit ya yüing yag ya yogurt kurut / yadım yak idiz hem erej evke tut* KB.4442

	yoğurt (Oğuzca Olan Şekil)	katık / ayran (Oğuzca Olmayan Şekil)
Köktürkçe		
Eski Uygurca	yoğurt EUTS.302	
Karahanlı Türkçesi	yoğurt DLT.I.182; KB.I.1442	
Harezmi Türkçesi		
Çağatay Türkçesi		
Kıpçak Türkçesi	yogurut KTS.326	(?) katık KTS.131

	yoğurt Oğuzca Olan Şekil	katık / ayran Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	yoğurt		
Azerbaycan Türkçesi	yoğurt	gatıg	
Türkmen Türkçesi		gatık	
Kazak Türkçesi		katık / ayran	
Tatar Türkçesi	yoğurt	katık	
Başkurt Türkçesi	yoğurt	katık	
Karaçay Türkçesi		/ ayran	
Karay Türkçesi		/ ayran	
Kırgız Türkçesi		/ ayran	
Özbek Türkçesi		katık	
Uygur Türkçesi		ketik	
Yakut Türkçesi	suorat / yoğurt		

8. el-elig / kol 'el'

Yaşayan lehçelerimizde farklı tercihlerin olduğu bir kavram da 'el'dir. Oğuz diyalektleri bunun için *el* şeklini kullanırken, diğer

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

diyaloklerde *kol* kelimesi işlektir. Oğuzlar ise, *kol* kelimesini daha farklı anlamda kullanırlar. Köktürk yazı dilinde de Oğuzca bir unsur olarak *elig* vardır: türğiş *kagan buyrukı az totokug eligin tutdı* KT.D.38.

	el / elig (Oğuzca Olan Şekil)	kol (Oğuzca Olmayan Şekil)
Köktürkçe	elig KT.D.22	
Eski Uygurca	elig EUTS.71	
Karahanlı Türkçesi	elig DLT.I.74; KB.5633. el KB.3125.	
Harezmi Türkçesi	el / elig NF.120.4	kol NF.130.12
Çağatay Türkçesi	el / ilig M.Sek. 207; NC.35A/9	kol M.Sek.56; NC.9A/16
Kıpçak Türkçesi	el KTS.71	kol KTS.152

	el / elig Oğuzca Olan Şekil	kol Oğuzca Olmayan Şekil	Başka Şekil
Türkiye Türkçesi	el		
Azerbaycan Türkçesi	el		
Türkmen Türkçesi	el		
Kazak Türkçesi		kol	
Tatar Türkçesi		kul	
Başkurt Türkçesi		kul	
Karaçay Türkçesi		kol	
Karay Türkçesi		kol	
Kırgız Türkçesi		kol	
Özbek Türkçesi		kol	
Uygur Türkçesi	äl	kol	
Yakut Türkçesi	ilii		

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

SONUÇ

1. Türkologlar tarafından henüz bütün Oğuzca özellikler belirlenebilmiş değildir. Bizim burada tanıtmasını ve özetini yaptığımız çalışmamız, belirleyebildiğimiz 250'ye yakın özellik üzerinde devam etmektedir.

2. Hangi unsurların Oğuzca olduğuna karar verebilmek, malzemeye çok yönlü bakmayı gerektirmektedir. Sadece Oğuzcada görülen özelliklere Oğuzcadır demek, her zaman doğruyu yansıtmıyor değildir.

3. Oğuzca olup tarihî ve yaşayan başka diyalektlere giren unsurların, giriş dönemleri ve giriş nedenleri farklılıklar gösterir. Örnek olarak:

a. Karluk grubundan Özbekçe ve Yeni Uygurcadaki Oğuzca unsurlardan bazıları, VIII. yüzyıldaki ortak edebî yazı dilimizdeki Oğuzca özelliklerden bir kısmının günümüze kadar saklanmış şekilleridir (Yeni Uygurcadaki *äl*, Özbekçedeki *in-*, gibi). Bu diyalektlerde görülen bazı Oğuzca şekiller ise Eski Türkçe döneminde yazılı metinlere yansımamıştır.

b. Kıpçak diyalektlerine Oğuzca özelliklerin girmesi ise çok daha başka farklılıklar gösterir. Doğudaki Kıpçak diyalektlerinde (Kazak, Karakalpak, Kırgız) görülen Oğuzca unsurların bir kısmı eski yazı dilinin devamı olan şekillerdir. Eski yazı dili döneminde bulunmayan bazı Oğuzca şekiller ise, muhtemelen XI. yüzyıla kadar bu Kıpçakların diline girmiş olabilir.

Ama, Batıdaki Kıpçakçanın Oğuzcadan unsur alması daha sonraki dönemlerde de olmuştur. Tatarca (ve Başkurtça), Osmanlıcanın etkisi altında idi. Kafkasya'daki ve Karadenizin kuzeyindeki Kıpçakça (Karaçay, Kumuk, Karay) için de aynı şey söz konusu idi. Bu son grup ile ilişkiler, Selçuklular döneminde de canlı idi. Kaşgarlı Mahmut'un Oğuzca olarak tanımladığı "*degül*" sözü, Batıdaki Kıpçak diyalektlerinde de "*tügil*" şeklinde kullanıldı.

Birinci teklik kişi zamirinin tamlayan hali ekini +Im olarak kullanması da XIII. yüzyıldan beri Oğuzca metinlerde izleyebildiğimiz bir durumdur. Bugün, Oğuzca dışında Tatarcada ve Karaycada bu türlü çekim vardır. Peki, "*minem*" çekimi Tatarcada vardır da Başkurtçada niçin yoktur? Buna cevap olarak, teorik yönden şu düşünülebilir: Tatarca XIX. yüzyılda da bir edebî yazı dili idi. Bu yazı dili Osmanlıcadan da etkileniyordu. "*minem*" yapısı da yazı diline girmişti. O dönemde Başkurtça ise bir yazı dili olamamıştı ve Tatarcanın bir ağız niteliği taşıyordu. Sovyetler Birliği döneminde

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Başkurt ağzı da ayrı bir yazı dili haline getirilince, Başkurtlar daha önce kullandıkları Tatar yazı diline bağlı kalmayıp, kendi telaffuz ettikleri şekliyle bu kelimeyi kullandılar.

c. Karaycadaki Oğuzca unsurlar da değişik katmanlara ait olmalıdır. Eski yazı dili geleneğinden dolayı birçok Türk diyalektlerinde devam eden Oğuzca özelliklerin bir kısmı, muhakkak Karaycada da saklanmıştır. Ama, Karayca, eski Türkçe özellikleri bazı durumlarda bütün lehçelerden daha muhafazakâr saklayabilmiştir (örnek: *yer-suv* ‘vatan’, gibi) (ÖNER 2000). Eski Türkçede olup batıdaki Kıpçakçanın hiçbir diyalekinde yaşamayan Oğuzca birkaç özelliğin Karaycada görülmesi (*kizle-*, *én-*, *sinek* gibi) de bu tarzda açıklanabilir.

d. Yakutça ve Tuvacadaki Oğuzca unsurlar, çok eski dönemlerdeki ortak yaşantı ile ilgili olmalıdır (*itur-* ‘ısırmak’, *bul-* gibi).

KISALTMALAR

- Azb.** : Azerbaycan Türkçesi
Bşk. : Başkurt Türkçesi
Karay : Karay Türkçesi
Krç. : Karaçay Türkçesi
Krg. : Kırgız Türkçesi
Kzk. : Kazak Türkçesi
Özb. : Özbek Türkçesi
Tat. : Tatar (Kazan) Türkçesi
Trkm. : Türkmen Türkçesi
TTk. : Türkiye Türkçesi
Uyg. : Uygur Türkçesi
Yak. : Yakut Türkçesi
BK. : Bilge Kagan Anıtı
DLT. (Divanu Lugati't-Türk): (Çeviren) Besim Atalay, **Divanu Lugat-it-Türk I-II-III-IV**, (İkinci baskı) TDK, Ankara 1985

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

- EUTS.** (Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü): Ahmet Caferoğlu, **Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü**, TDK, Ankara 1968
- KB.** (Kutadgu Bilig): Reşit Rahmeti Arat, **Kutadgu Bilig I**, (İkinci baskı) TDK, Ankara 1979
- KT.** : Kök Tigin Anıtı
- KTS.** (Kıpçak Türkçesi Sözlüğü): Recep Toparlı vd., **Kıpçak Türkçesi Sözlüğü**, TDK, Ankara 2003
- LD.** (Lütfi Divanı): Günay Karaağaç, **Lütfi Divanı**, TDK, Ankara 1997
- M.Sek.** (Mevlana Sekkaki): Kemal Eraslan, **Mevlana Sekkaki Divanı**, TDK, Ankara 1999
- NC.** (Nazmü'l-Cevahir): Vahit Türk, **Nazmü'l-Cevahir**, TDAV, İstanbul 2006
- NF.** (Nehcü'l-Feradis): Janos Eckmann, **Nehcü'l-Feradis**, TDK, Ankara 1995

KAYNAKÇA

- BASKAKOV, N.A.** (1974): **Karaimsko-Russko-Polsiy Slovar**, Moskva 1974
- BOLATOVA-KAYRA, Şınar-Osman** (1995): “Çağdaş Kazak Türkçesiyle Göktürk Yazıtlarındaki Kelime ve Deyimleri Arasındaki Benzerlikler”, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1995, Ankara, s.179-191
- CLAUSON, Sir Gerard** (1972): **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**, London 1972
- ÇELİK, Muhittin** (1998): “**Kaşgay Türkçesi (Giriş-İnceleme-Metinler-Sözlük)**”, İnönü Üniversitesi, Doktora Tezi, 1998
- DOERFER, Gerhard** (1977): “*Khalaj and Its relation to the other Turkic Languages*”, **TDAY Belleten** 1977, s.17-33
- DOERFER-TEZCAN, Gerhard-Tezcan** (1980): **Wörterbuch des Chaladsch**, Budapest 1980
- ECKMANN, Janos** (1958): *Çağatay Dili Hakkında Notlar*, **TDAY Belleten** 1958, s.115-126
- ERCİLASUN, Ahmet Bican** (1984): **Kutadgu Bilig Grameri -Fiil-**, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1984

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1991): **Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1996): “*Köktürkçe İle Tatar Türkçesi Arasındaki Benzerlikler*”, **Türk Kültürü Araştırmaları XXXII/1-2 Zeynep Korkmaz’a Armağan**, TKAЕ Ankara 1996, s.143-149
- GÜLSEVİN, Gürer (1977): **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yayınları, Ankara 1977
- GÜLSEVİN, Gürer (2004): “*Eski Türk Yazı Dilinde Oğuz Lehçesinin Ses, Şekil ve Sözvarlığı Unsurları*”, **Amancolovskie Çiteniya**, Kazakistan (Öskembe) 7-8 Ekim 2004
- GÜLSEVİN, Selma (2006): “*Karay Türkçesinde Oğuzca Unsurlar*”, **I. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı**, 9-15 Nisan 2006 Çeşme-İZMİR
- HEYET, Cevat (1998): (Çeviren Saime İnal Savi), “*Horasan Türkçesi*”, **Kardeş Ağızlar (Türk Lehçe ve Şiveleri Dergisi)**, Altıncı Sayı, Ankara 1998, s.6-9.
- KAYMAZ, Zeki (2004): “*Çağatay Türkçesinde Oğuzca Unsurlar Üzerine*”, **S. Amancolov Okuvları 2004**, Materealdarı, Öskemen 2004, 204-210
- KORKMAZ, Zeynep (1972): “*Eski Türkçedeki Oğuzca Belirtiler*”, **Birinci Türk Dili Bilimsel Kurultayı**, 1972, (Ankara 1975), s.433-446
- KORKMAZ, Zeynep (1973): “*Kaşgarlı Mahmut ve Oğuz Türkçesi*”, **Türk Dili**, S.253 (Ekim 1973), **Divanu Lügati’t-Türk Özel Sayısı**, s.3-19
- ÖNER, Mustafa (1998): **Bugünkü Kıpçak Türkçesi**, TDK. Ankara 1998
- ÖNER, Mustafa (2000): “*Karay Türkçesinde Eski Unsurlar*”, **IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı**, 24-29 Eylül 2000
- ÖZTOPÇU, Kurtuluş (2002): **Kitab Fi ‘İlm An-Nuşşab**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, 34, İstanbul 2002
- TUNA, Osman Nedim (1984): “*Ebi Verdi: İran’da Bir Türk Diyalekti*,” **TDAY Belleten 1984**, Ankara 1987, s.215-245

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*